

En sjukförsäkring anpassad efter individen

Slutbetänkande SOU 2020:26

Särskild utredare Claes Jansson

Utredningssekreterare Carl Johan Hardt och Tommy
Sundholm

Uppdraget

- Utredda behovet av anpassningar av försäkringsskyddet för personer med timanställningar och andra tidsbegränsade anställningar
- Utredda möjligheterna att ta vara på den enskildes arbetsförmåga vid partiell sjukskrivning
- Se över det gemensamma projektet som FK och Sahlgrenska sjukhuset bedrev för att underlätta för heltidssjukskrivna cancerpatienter att arbeta på sin arbetsplats

Regelverk och rättsläge

- Rehabkedjan utgår från att man är anställd (eller egenföretagare)
- Första 90 dagarna - vanliga arbetet eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder
- Dag 91-180 – omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren
- Dag 181 – normalt förekommande arbete (med vissa undantag)

Regelverk och rättsläge - behovsanställda

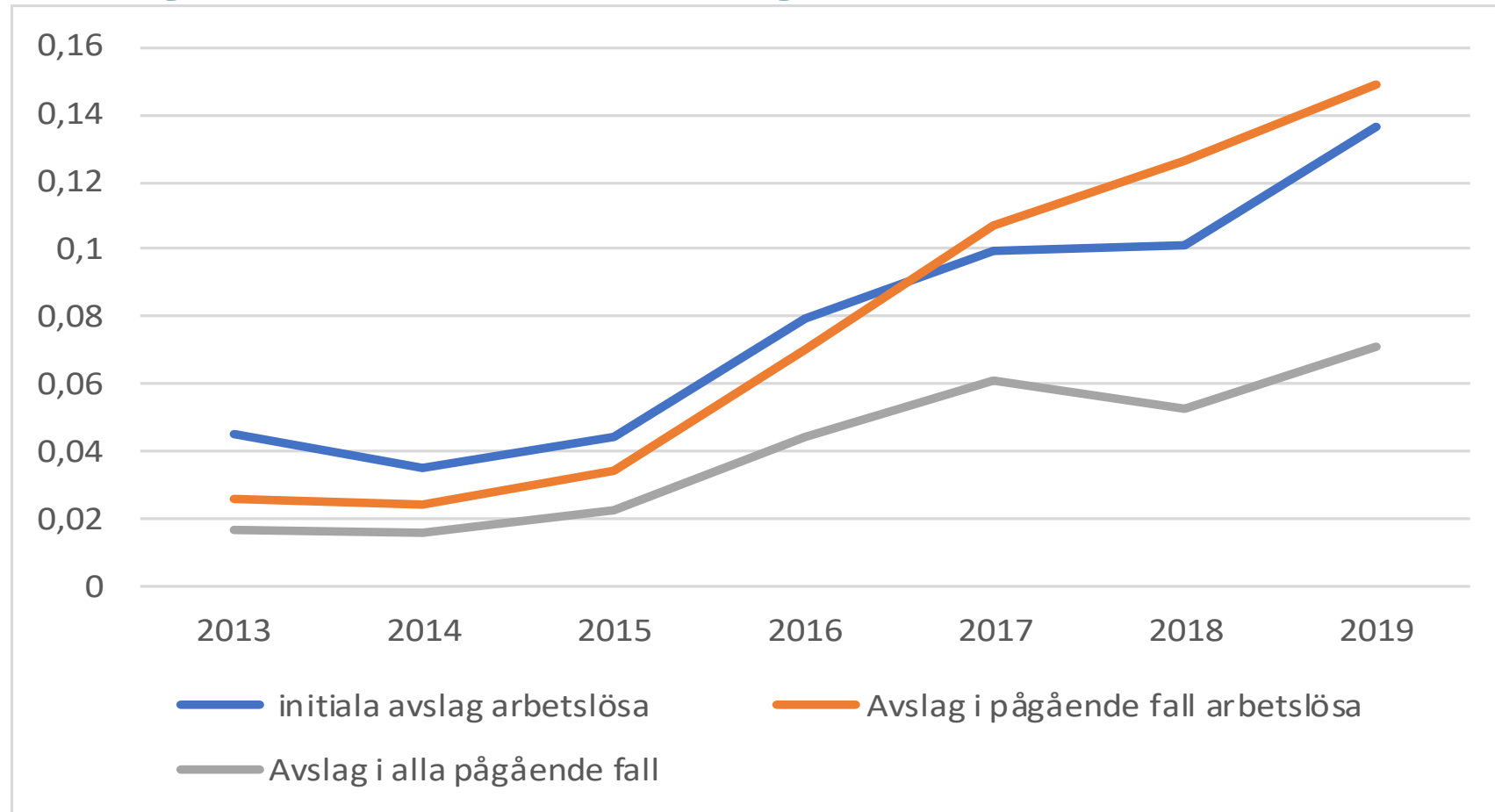
- Avgörande för rätt till sjukpenning vilket arbete arbetsförmågan bedöms emot
- Arbetslös bedöms från dag 1 mot normalt förekommande arbete
- Behovsanställd som har inbokade arbetspass – bedöms mot arbetet
- Behovsanställd utan inbokade arbetspass – betraktas som "arbetslös" men
- Första 14 dagarna kan skälighetsbedömning göras om det saknas inbokade arbetspass

Problem - behovsanställda

- Otydligt om en behovsanställd är att betrakta som anställd eller arbetslös när rätten till sjukpenning bedöms
- Fler nekas sjukpenning när de betraktas som arbetslösa
- Den som betraktas som arbetslös får ofta lägre sjukpenning (arbetslös får max. 543 kr/dag)
- Tillämpningen problematisk ur ett jämställdhetsperspektiv

Avslag arbetslösa (blå och röd kurva) – Avslag anställda (grå)

Förslag - behovsanställda

- En försäkrad som är behovsanställd ska få sin arbetsförmåga bedömd mot behovsanställningen om det kan antas att hen skulle ha arbetat om hen inte hade varit sjuk
- Är samma beviskrav som gäller idag de första 14 dagarna
- Förslaget gäller under dag 15-90, därefter "normalt förekommande arbete"
- Ingen begränsning av dagbelopp (543 kr/dag) som gäller för arbetslösa

Begreppet behovsanställda

- Är inte ett arbetsrättsligt begrepp
- Omfattar timanställda och andra tidsbegränsade anställningar som kallas vid behov
- Arbetsgivarens behov styr rätten till arbete, kan röra sig om en mängd olika anställningsformer eller anställningsavtal
- Omfattar inte de som avslutat vikariat, projektanställning eller liknande

Begreppet ”det kan antas”

- Krävs inte att det är styrkt att den försäkrade skulle ha arbetat om hen inte hade blivit sjuk, måste dock göras troligt
- Helhetsbedömning som innefattar arbetsgivarens inställning men också hur den försäkrade arbetat före sjukfallet
- Normalt tre månader före sjukfallet

Regelverk och rättsläge – partiell sjukpenning och arbetstidens förläggning

- Grundprincip – arbetsförmågan ska bedömas dag för dag
- Vid partiell sjukpenning ska arbetstiden reduceras med lika mycket varje dag
- Undantag – medicinskt motiverat (HFD-dom)
- Bedömningsperiod för nedsättning av arbetsförmågan, normalt den försäkrades veckoarbetstid max.14 dagar (enligt FK)

Regelverk och rättsläge - heltidssjukskrivning

- Regelverket utesluter inte att en heltidssjukskriven försäkrad arbetar enstaka dagar under förutsättning att det anmäls till FK
- Dock inte rätt till sjukpenning för sådana dagar
- Viktigt att skilja på bedömningen av arbetsförmågans nedsättning och rätt till sjukpenning för en viss dag

Problem – arbetstidens förläggning

- Arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer samstämmiga. Det nuvarande regelverket är inte flexibelt och kan motverka återgång i arbete
- Den sjuke och arbetsgivare upplever administrativt krångel
- FK anser att ”medicinskt motiverat” inte är anpassat till arbetsförhållandena t.ex. för utryckningspersonal

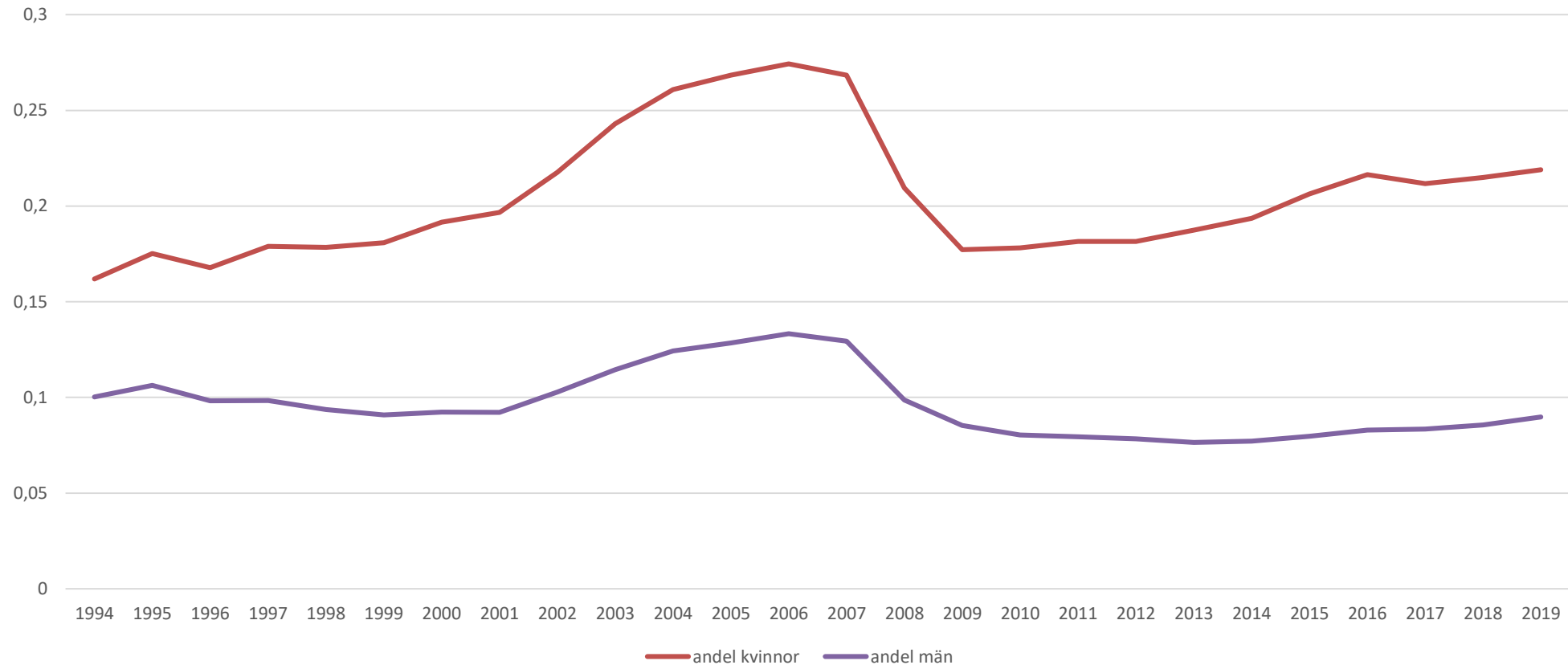
Problem - fortsättning

- Fler skulle kunna vara partiellt sjukskrivna
- ”Medicinskt motiverat” kan betyda olika saker > svårigheter i tillämpningen. Vad är en godtagbar motivering?
- Erfarenheterna från ”cancerprojektet” > nuvarande regelverk är inte tillräckligt flexibelt

Deltidssjukskrivning – en väg tillbaka till arbete

- Visst forskningsstöd för att deltidssjukskrivning underlättar återgången i arbete
- Gradvis återgång till arbetet och att återgången kan ske flexibelt är ofta en viktig del i rehabiliteringen vid flera psykiatriska tillstånd

Andel med partiell sjukpenning 1994-2019, könsfördelad

Förslag – arbetstidens förläggning vid partiell sjukpenning

- Partiell sjukpenning ska kunna beviljas utifrån en förläggning av arbetstiden som inte försämrar möjligheterna till återgång i arbete
- Försäkringskassan bör samverka om arbetstidens förläggning med den försäkrade, sjukskrivande läkare och den försäkrades arbetsgivare

Förslag – arbetstidens förläggning, fortsättning

- Om den försäkrade vill pröva att arbeta i begränsad utsträckning trots hel sjukskrivning bör Försäkringskassan samverka med arbetsgivaren och sjukskrivande läkare i syfte att ta tillvara den försäkrades arbetsförmåga och på sikt underlätta dennes återgång i arbete
- Viktig förutsättning att samverkan sker med arbetsgivaren innan
- Behovet har uppmärksammats vid cancer och andra svåra sjukdomar

Konsekvenser

- Förbättrat försäkringsskydd för behovsanställda (104.000 – 147.000 personer)
- Fler kan få rätt till sjukpenning dag 15-90 (10.000 – 15.000 personer)
- Kostnadsökning i socialförsäkringen mellan 93,5 och 132 miljoner kronor
- Ökade möjligheter att tillvarata arbetsförmåga vid partiell sjukskrivning och vid arbetsförsök

Konsekvenser fortsättning

- Ökad partiell sjukskrivning bör ge besparingar som är svåra att uppskatta
- Arbetsgivare får utökade möjligheter för flexibla lösningar vid anpassning och rehabilitering.
- FK ges bättre förutsättningar att tillvarata arbetsförmåga vid deltidssjukskrivning
- Gynnar samarbetet mellan FK och hälso- och sjukvård, rehabiliteringskoordinatorer